

NEDEN ÇELİK ÇAY?

Evet neden çayın çelikle üretilmesi gerekiyor. İsterse-
niz bu sorumuzu yanıtlamadan
önce kısaca çayın üretim yön-
temlerinden söz edelim.

Genel çizgileriyle iki ekle-
de üretim yapılmaktadır. Bun-
lardan birincisi tohumla üre-
timdir ki, imdiye dek ülke-
mizde tüm çaylıklar bu yolla
kurulmuştur.

İkincisi ise vegetatif üretim
dediğimiz, bitkinin yeşil kı-
sımları ile yapılan üretim yön-
temidir.

Çay bitkisi yabancı döllen-
meye elverişlidir. İyi özellikleri
taşıyan bir ocak üzerindeki
çiçekler istenmeyen özellik-
lerde ve verimsiz bir ocağın
çiçekleri tarafından tozlanırsa,
alınacak tohumdan yetiştirile-
cek bitki de iyi olmayacaktır.
Diyelim ki yabancı tozla mayı-
önlendik ve iyi özellikteki oca-
ğımızı kendiledik (kendi çiçek
tozu ile tozlanması) bu du-
rumda bile anaç ocaktaki iyi
özelliklerin fidana taşınması
olasılığını genetik faktörlerden
dolayı düştür.

İşte sorumuzu yanıtı buradadır.

Çelikle üretim yönteminde
tohum değil vegetatif (yeşil)
aksam kullanılmaktadır. Üre-
tim sonucu elde edilen fidan,
anaç ocağın özelliklerini taşı-
yanıdır. Buna karşın genetik
açılımların olduğu tohumla
üretimde, seçilen anaç ocağın
özelliklerini tümüyle taşıyan
ocak elde etmek olanaksızdır.

Buna ek olarak, tohumla ku-
rulan bir çaylıkta tek düzelik
elde edilemez. Her bir tohum-
dan farklı özelliklerde fidan-
lar ortaya çıkacaktır. Nitekim
imdiye kadarki uygulama da



budur ve çay bahçelerindeki
hiç bir ocak, diğeri ne benze-
memektedir. Ocakların verim-
leri farklı olacağı gibi olgun-
laşma zamanları da farklı ola-
caktır. Erkenci ve geç gelen
ocakların yanyana olduğu bir
bahçede en uygun toplama za-
manını kestirmek ne kadar
güç değildir? Erken gelen
ocaklara uyarak toplamaya
başlarsanız geç gelen ocakları
atlamak zorundasınız. Daha
sonra geç gelen ocaklar ol-
gunlaşma zamanında ise tüm bahçeyi
boydan boya gezip bu ocaklar
arınacak ve üzerlerindeki
ürün toplanacaktır. Tersini uy-
gulanıp en geç gelen ocağın da
olgunlaşması beklenerek top-
lama yapılırsa, bu durumda da
erkenci ocakların sürgünleri
kaybolacaktır.

Üstün özelliklere ve verime
sahip anaç ocaktan alınacak
çelikle kurulacak çay bah-
çesinde ise durum ne kadar
farklı olacaktır. Eğer bahçeniz
geniş ise ve hepsinin aynı za-
manda toplama olgunluğuna gel-
mesini istemiyorsanız erken-
cilikleri farklı iki veya üç tip
kullanabilirsiniz. Örneğin 3
dekar çay bahçesi kuracak
olan bir üretici, bir dekarını
erken gelen bir tiple kura-
bilir, bir dekarında normal za-
manda gelen, bir dekarında
ise geç gelen tip kullanabilir.

Bu durumda her girişinde
3 dekar 'Yerini dolaşmak yerine
önce erkenci tipi toplar. Da-
ha sonra diğeri. En sonunda
geç gelen tip toplanarak bah-
çe disiplini sokulur.

Hülya MAHMUTOĞLU
Ziraat Yüksek Mühendisi

Anaç Ocak Seçimi:

Çelikle çaylık kurulmasının
yararlarını kısaca özetledik.
Bu yöntemdeki amacımız,
anaç ocağın benzeri ocaklar
elde etmek olduğuna göre
anaç ocağın seçimi titizlikle
yapılmalıdır.

Çay Enstitüsü Başkanlığı in-
ca 1965'li yıllardan bu yana
çaylıklarımızı taranarak bölge-
ye uyum sağlamaya, üstün özel-
liklerde ve verimli tip seçimi
çalışmaları sürdürülmüştür.
Çalışmaların bugünkü amaç-
sında anaç ocak olarak kulla-
nılacak 7 değişik tip seçilmiş
bulunmaktadır. Erkencilikleri
farklı olan bu tipler çelikle
üretimde anaç ocak olarak
kullanılmalıdır. Çay Enstitüsü
bu konuda üreticilere gereken
kolaylıklar sağlamaktadır. Ba-
vuran üreticiler çelik alma
için uygun olan Temmuz sonu
ile A ustos'un ilk yarısına ka-
darki zaman diliminde sözkö-
nusu anaç ocaklardan çelik
alıp, kendilerinin yetiştireceği
çelik fidanlarla çay bahçeleri-
ni kurabilirler. Fidanların yeti-
tirilmesi konusunda nelere
dikkat edeceklerini öğrenmek
için bağlı oldukları çay fabri-
kasına başvurup buralarda de-
monstratif amaçla kurulan tü-
nelleri görebilirler.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1-Çelebioğlu G. 1969: Çay
Bitkisinde Bugünün Mese-
leleri.

2-Kineş M. 1967: Çay Zi-
raatı.